

Nieuwe regels voor consumentenkoop en digitale inhoud en digitale diensten: analyse van de implementatie van Europees recht in Nederland en België

Prof. dr. S. Geiregat, prof. mr. dr. V. Mak en mr. dr. D.J.B. Op Heij*

De Europese consument is verwend, zo zou kunnen worden gesteld. Niet alleen biedt de Europese consumentenmarkt een groots aanbod aan producten en diensten tegen veelal schappelijke prijzen, zeker in vergelijking met andere regio's in de wereld. Ook heeft de consument in Europa een goed geregelde wettelijke bescherming. Door EU-wetgeving is die bescherming in de gehele Europese Unie van toepassing en sinds mid-jaren 2000, door de inzet van de Europese wetgever op maximumharmonisatie, in grote lijnen gelijk. Niettemin kan het geen kwaad om af en toe stil te staan en te bezien waar we nu staan – in de woorden van Roger Brownsword 'to stand and stare'. Wat is met harmonisatie bereikt, welke verschillen bestaan nog en wat vinden we daarvan?

In deze bijdrage doen de auteurs die exercitie naar aanleiding van de meest recente toevoegingen aan het Europese consumentencontractenrecht. In 2019 heeft de EU-wetgever belangrijke thema's van het materiële consumentenrecht geregeld in twee instrumenten. Ten eerste werd op 20 mei 2019 de herschreven Richtlijn consumentenkoop aangenomen, die haar voorganger uit 1999 vervangt en inhoudelijk moest moderniseren. Dankzij de gelijktijdig aangenomen Richtlijn digitale inhoud⁴ moeten alle EU-lidstaten er ten tweede rekening mee houden dat de levering van digitale inhoud of digitale diensten in ruil voor een prijs of persoonsgegevens nu grotendeels door EU-recht wordt beheerst en niet langer puur door nationaal verbintenissenrecht.

In deze bijdrage bekijken de auteurs met rechtsvergelijkende bril de bedoelde harmonisatie en de gekozen implementatie. De rechtsvergelijking wordt uitgevoerd op basis van het Nederlandse en het Belgische recht: twee rechtsstelsels met deels gemeenschappelijke historische achtergronden en een lange traditie van wederzijdse rechtsvergelijking, die zich reeds vóór de invloed van de Europese wetgever liet gelden.

De analyse die de auteurs in dit stuk presenteren komt op een geschikt moment. De besproken richtlijnen passen in de tendens van een nieuwe wind die waait door het Europese consumentenrecht. Het leek er namelijk lang op dat de harmonisatie van de consumentenbescherming door middel van EU-wetgeving stil was komen te liggen. In 2019 kwam daarin verandering. Na een pauze van ongeveer acht jaar – gerekend vanaf de Richtlijn consumentenrechten – werd in dat jaar een reeks nieuwe richtlijnen aangenomen. De Omnibus-richtlijn bevatte aanpassingen aan vier bestaande consumentenrichtlijnen, waarmee met name beoogd werd de bescherming van consumenten in het digitale tijdperk beter te waarborgen. Verder werd, buiten het consumentenrecht maar wel aanpalend, een verordening aangenomen gericht op de bescherming van kleine zakelijke aanbieders op onlineplatforms. Inmiddels is de stroom van Europese wetgeving verder doorgezet door middel van het aannemen van de Digital Services Act in 2022 en de herziening van de Richtlijn productaansprakelijkheid die in datzelfde jaar werd voorgesteld. De nieuwe wind lijkt dan ook nog niet meteen te gaan liggen.

Nu de Richtlijn consumentenkoop en haar tweelingzus de Richtlijn digitale inhoud al vier kaarsjes mochten uitblazen, is de tijd rijp voor een kritische analyse. Welke wijzigingen hebben deze richtlijnen gebracht voor de Lage Landen, en is de Europese wetgever erin geslaagd om de vooropgestelde doelstellingen te bereiken? Aangezien de richtlijnen de nationale wetgever op diverse punten beleidsvrijheid lieten, onderzoeken de auteurs specifiek hoe de richtlijnen zijn geïmplementeerd in Nederland en België en of er tussen de twee lidstaten nog verschillen of vooral overeenkomsten bestaan, in het licht van de nagestreefde maximumharmonisatie.

* Simon Geiregat is professor (BOF-TT) Intellectuele rechten bij Universiteit Gent en universitair docent Intellectuele rechten bij Tilburg University; Vanessa Mak is als hoogleraar Burgerlijk recht verbonden aan de Universiteit Leiden; Daniëlle Op Heij is universitair docent Verbintenissenrecht bij Tilburg University. Het artikel is eind oktober 2023 afgerond.